

Asia Opaskirjan formaatin suoja

Hakijat A.A.

Annettu 08.02.2007

Tiivistelmä *Tekijänoikeus ei suojaa tekijän laatiman kirjallisen teoksen ideaa tai aihetta eikä teoksessa käytetyn aineiston käsittelytapaa, teoksen rakennetta tai jäsentelyä ("formaatti") taikka teoksen sisältämiä yksittäisiä tietoja.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A.A. on pyytänyt 23.5.2006 tekijänoikeusneuvostolle saapuneella kirjelmällä lausuntoa kehittämänsä kaupunkielämiskonseptin tekijänoikeudesta.

Lausuntopyynnön taustaa

A.A. on kertomansa mukaan suunnitellut viestinnällistä kokonaisuutta, johon kuuluu "Olet tässä" -kirja, jossa kuvataan eri tavoin ja eri näkökulmista jonkin alueen tai kaupungin oloja ja nähtävyyksiä. Konseptiin kuuluvat interaktiivisesti kirjan kanssa toimivat internet- ja mobiilipalvelut. Konsepti on suunniteltu ja toteutettu monistettavaan muotoon.

Olet tässä -konsepti jakautuu kolmeen osioon (kirja, internetsivusto ja mobiilipalvelut), joista jokainen toimii sekä itsenäisenä, vuorovaikutteisena teoksena että yhdessä muiden osioiden kanssa. Lisäksi konsepti sisältää alkuperäisideaa - "kaupunki tutuksi tehtävien kautta" - hyödyntäviä oheistuotteita. Konseptista on tällä hetkellä valmiina kirja, jonka A.A. on toimittanut tekijänoikeusneuvoston arvioitavaksi. Muut osiot ovat kehitteillä.

Kirja toimii A.A.:n mukaan käyttäjälleen henkilökohtaisena kaupunkikokemuksen työkirjana ja työkaluna. Sisältönä on sekä kokemuspohjaista kaupunkitietoutta, historiallisiin faktoihin perustuvaa tietoutta, kaupunkitaiteen tuottamisen kautta syntynyttä materiaalia että tehtäviä kaupungin uudella tavalla kokemiseen. A.A.:n kirjelmään sisältyy seikkaperäinen kuvaus suunnitelluista palveluista.

Koska suunnittelussa ja toteutuksessa on tähdätty monistettavuuteen, pitää A.A. konseptin suojaamista tärkeänä. Muussa tapauksessa kaupunki tai

kunta, jossa teosta ei ole vielä toteutettu, voi kopioida teoksen rakenteen ja vaihtaa sisällön omaa kaupunkia tai kuntaa koskevaksi ja näin hyväksikäyttää A.A.:n tekemää pitkäkestoista työtä.

Tekijänoikeusneuvostolle esitetyt kysymykset

A.A. pyytää lausuntoa konseptin formaattisuojusta ja tekijänoikeudellisesta suojusta.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. TekijäL 1 § sisältää esimerkkiluettelon tekijänoikeussuojaa saavista teostyypeistä. Suojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset sekä selittävät kirjalliset ja suulliset esitykset, sävellysteokset, elokuvateokset sekä valokuvateokset ja muut kuvataiteen teokset.

Oikeuskäytännössä vakiintuneen käsityksen mukaan tekijänoikeussuojaa saadakseen kirjallisen tai taiteellisen tuotteen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys, eli sen on oltava tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi suojan kohteena olevan teoksen taiteellinen taso tai käyttötarkoitus eivät ratkaise kysymystä teostason ylittymisestä tai alittumisesta.

Teoskynnyksen ylittyminen ratkaistaan viime kädessä tapauskohtaisesti. Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa tai aihetta, teoksessa käytetyn aiheen käsittelytapaa taikka teoksen sisältämiä tietoja. Täten kaksi ihmistä voi esimerkiksi kirjoittaa kirjan tai tehdä elokuvan samasta aiheesta ilman, että kyse olisi tekijänoikeuden loukkauksesta.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna. TekijäL 2 §:n 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

TekijäL 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti teknistä apuvälinettä käyttämättä.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. Säännöksen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla sekä teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuvin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

TekijäL 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta. Jos kyse TekijäL 6 §:ssä tarkoitetusta teoksesta eli yhteisteoksesta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta.

Tekijänoikeusneuvoston aiempi lausuntokäytäntö

Tekijänoikeusneuvosto on aikaisemmassa lausuntokäytännössään katsonut kirjallisina teoksina tekijänoikeussuojaa saaviksi teoksiksi muun muassa 27-sivuisen lasketteluaiheisen monisteen (lausunto TN 1986:2) sekä MS-tautia sairastaville potilaille suunnatun sosiaalioppaan (lausunto TN 1993:24).

Lyhyiden ilmausten ja/tai teoksen nimen tekijänoikeussuojasta voidaan mainita esimerkkinä tekijänoikeusneuvoston lausunto TN 2005:10 laajoine viittauksineen neuvoston aiempaan lausuntokäytäntöön kyseisestä aiheesta. Lausunnossaan tekijänoikeusneuvosto katsoi, että kirjan nimi "Aapponen" ei puuttuvan itsenäisyyden ja omaperäisyyden johdosta saanut suojaa TekijäL 1 §:n nojalla.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt formaatin suojaa televisio-ohjelman osalta lausunnossaan TN 2006:3. Lausunnossa todettiin, että tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa tai aihetta, teoksessa käytetyn aineiston käsittelytapaa, teoksen rakennetta tai jäsentelyä taikka teoksen sisältämiä tietoja.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan hakijan tarkoittama kirjan "formaatti" ilmenee lausuntopyynnön tapauksessa lähinnä lausuntopyynnön liitteenä olevasta "Olet tässä (Turku)" otsikolla varustetusta kirjasta. Kirja sisältää tietoja Turusta ja myös erilaisia lähinnä elämäntapavinkeiksi kutsuttavia jaksoja. Kyseinen teos saa

kokonaisuutena tekijänoikeussuojaa TekijäL 1 §:n nojalla kirjallisena teoksena.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa tai aihetta, teoksessa käytetyn aineiston käsittelytapaa, teoksen rakennetta tai jäsentelyä taikka teoksen sisältämiä yksittäisiä tietoja. Kaksi henkilöä voi siten esimerkiksi tehdä kirjan samasta aiheesta tai samalla rakenteella ilman, että kyseessä olisi tekijänoikeuden loukkaus. Näin ollen kirjan sisältönä oleva idea ja konsepti, "formaatti", ei nauti tekijänoikeussuojaa. Myöskään kirjan nimi ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, että se kuuluisi tekijänoikeussuojan piiriin.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Riitta Brusila, Ritva Hanski-Pitkälampi, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Satu Kangas, Päivi Liedes, Elina Mäntylä, Kirsi-Marja Okkonen, Pekka Pulkkinen, Risto Salminen, Pekka Sipilä, Katariina Sorvari, Markku Uotila ja Martti Virtanen.